

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LPKTS puslapis internete: <http://www.lpkts.lt>

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

* 2016 m. rugsėjo 9 d. *

Kuršenuose atstatytas kryžius genocido aukoms

Prieš 26 metus, 1990-ųjų birželio 14-ąją, Kuršenuose, šalia Šv. Jono Krikštytojo bažnyčios, buvo pastatytas tautodailininko medžio drožėjo Petro Janeliūno sukurtas ir klebono Albino Arnašiaus pašventintas šešių metrų aukščio gražus kryžius iš lietuviško ažuolo. Tai pagarbos ženklas visiems nuo šalčio ir bado mirusiems tremtiniams ir politiniams kaliniams bei kitaip nuo represijų nukentėjusiems Lietuvos žmonėms. Per netrumpą laikotarpį medinis kryžius pasidavė gamtos jėgomis, reikėjo kuo skubesnės pagalbos jam išsaugoti. Šio kruopštaus ir unikalaus darbo ēmési kuršenietis tautodailininkas medžio drožėjas Vaclovas Tamošaitis.

Kryžiaus aplinką taip pat reikėjo atnaujinti. Šio projekto ēmési savanoriai Ona Gedaminskienė su sūnumi Domijonu. Suorganizavome talką. Džiugu, kad joje aktyviai dalyvavo jaunimas: Edvinas Valantinas, Domantas Šopis.

Rugpjūčio 28 dieną po šv. Mišių klebonas, monsinjoras Vytautas Kadys pašventino naujai atstatytą kryžių. Jo paprasti žodžiai, pasakyti iš širdies, mus visus sugraudino. LPKTS Kuršenų filialo pirmininkė M. Šadlauskienė įteikė gėlių senojo kryžiaus autorui ir padėkojo už gražų kurinį, paliktą Kuršenų tremtiniams ir bendruomenei. Iteikė LPKTS pirmininko Gvido Rutkausko ir LPKTS valdybos pirmininkės Rasos Duobaitės-Bumbulienės patsirašytus padėkos raštus naujojo kryžiaus autorui Vaclovui Tamošaičiui ir kitiems prisdėjusiems. Pavenčių mokyklos direktoriė LPKTS Kuršenų filialo vardu padėkojo visiems buvusiems tremtiniams, paminklo atstatymą parėmusiems lėšomis, darbu, organizavimu. Ypač esame dėkingi Joniškio miškų urėdijos urėdui Aleksui Abramavičiui, medienos paruošėjui Edmundui Biškauskui, TS-LKD Šiaulių rajono skyriaus pirmininkui Alfredui Jonuškai.

Eugenija DRAGŪNIENĖ

žiaus autorui Vaclovui Tamošaičiui ir kitiems prisdėjusiems. Pavenčių mokyklos direktoriė LPKTS Kuršenų filialo vardu padėkojo visiems buvusiems tremtiniams, paminklo atstatymą parėmusiems lėšomis, darbu, organizavimu. Ypač esame dėkingi Joniškio miškų urėdijos urėdui Aleksui Abramavičiui, medienos paruošėjui Edmundui Biškauskui, TS-LKD Šiaulių rajono skyriaus pirmininkui Alfredui Jonuškai.

Eugenija DRAGŪNIENĖ

Pastatytas paminklas tremtiniams Galiašore

Septyni asmenys 2015 metų rugsėjo 15 dieną planavo išvykti į Rusijos Permės sritį, kur 1945 metais buvo ištremta apie 4500 Lietuvos gyventojų. Šio krašto Galiašoro gyvenvietėje jie ketino sutvarkyti tremtinių kapines ir pastatyti paminklą ten mirusiems tremtiniams atminti.

Projekto sumanytojai dalyvavo konkurse „Geridarbai.lt“, tačiau prizinės vietos ir pinigų sumos nepavyko laimėti. Tuomet VGTU „Inžinerijos“ bėgimo mėgėjų klubo, kurio narys yra šiu eilučių autorius, prezidentas Stasys Čirba kreipėsi į visuomenę, prašydamas nors ir nedideliu įnašu paremti kilnių iniciatyvą. Taurūs tautiečiai atsiliepė į kreipimąsi, paaukojo 1370 eurų, bet paminklo statybai paskaičiuota suma – apie 5000 eurų, – taigi vis tiek trūko nemažai. Pakankamos sumos tąsyk nesurinkus, kelionę teko atidėti.

Pasak ekspedicijos sumanytojų, jau-

nimas dar tikrai nėra pamiršęs savo senuolių ir prosenelių išgyventos istorijos – domisi ir aktyviai prisijungia prie kelionių į tremtinių paženklintą Sibirą. Permės krašte yra keletas kapinių, kuriose palaidoti tremtiniai iš Lietuvos, tačiau tarp jų – labai dideli atstumai. Galiašoro kapinėse palaidota daugiau nei 100 tremtiniai. Ten kažkada buvo kaimas, stovėjo lenkų karininkų belaisvių barakai, tačiau dabar nieko nelikę. Permės krašte likusių gyventi ir ten šaknis išleidusiu lietuvių yra vos keletas, tačiau jie aktyviai prisdėjo prie būsimos ekspedicijos. Pavyzdžiu, Permėje gyvenantis tremtinys Antanas Gurksnys sudarė Galiašoro kapinėse palaidotų 90 tautiečių sąrašą, tvarkė tremtinių teisinį statusą, kadangi norint išvietinė valdžios gauti leidimą statyti paminklą, reikėjo irodysti, kad jose palaidoti ne kokie kriminaliniai nusikaltėliai.

Praėjus metams, toliau kaupėme lė-

Dvidešimt septynerius metus rugpjūtį Lietuvos miestuose ir miesteliuose suplazda Laisvės vėliavos, žmonės buriasi paminėti pasauliui neregėtą Baltijos tautų vienybę. 1989 metų rugpjūčio 23 dieną, minint 50-ąias Molotovo-Ribentropo pakto, panaikinusio Baltijos šalių nepriklausomybę, metines, trių Baltijos šalių sostines – Vilnių, Rygą ir Taliną – sujungė apie 2–2,5 milijono žmonių grandinę. Tokiu būdu Lietuvos, Latvijos ir Estijos gyventojai išreiškė norą būti laisvi.

Baltijos kelias įrodė, kad trių okupuotų valstybių nepriklausomybės atkūrimo siekiančios tautos pasirinko ne prievartini, o teisini – parlamentini išsivadavimo kelią. Renginio organizuotumas ir rimtis tąkamt SSRS vadovybei ir pasauliui parodė mūsų visuomenės brandą ir susitelkimą. Si akcija turėjo įtakos SSRS Liaudies deputatų suvažiavimui, nors su tam tikromis išlygomis, bet pripažinusiam, kad Molotovo-Ribentropo paktas ir slaptieji protokolai prieštarauja tarptautinei teisei, kad Baltijos valstybių suverenitetas neteisėtai sutryptas. Tai buvo viena svarbiausiai masinių akcijų, aukščiausia emocienė tautų solidarumo apraška.

Tą istorinę rugpjūčio 23-ąją Molotovo-Ribentropo pakto 50-mečiui paminėti žmonės būrėsi Maskvoje, kur Rusakovo kultūros namuose prasidėjo Pabaltijo tautų savaitė, skirta Lietuvai. Atidaryta paroda „1939–1941 m. Lietuvos išvykių dokumentinė medžiaga“ pateikta olandų, lenkų, vokiečių kalbomis, koncertavo choras „Tremtinys“, vyko susitikimas su Lietuvos atstovais. Lietuvos, Latvijos, Estijos vėliavos, perrištos juodais kaspinais, iškabintos Novo-

sibirske prie miesto viešosios bibliotekos, kituose Rusijos miestuose.

Sis įvykis pažymėtas ir Prancūzijoje, kur Pasaulio jaunimo kongreso metu Paryžiuje pabaltijiečiai surengė eiseną nuo Triumfo arkos iki Laisvės paminklo.

Šiomis dienomis, minint Baltijos kelią, ne tik prisimintas per 27 metus nuo eitas kelias, bet ir kalbėta apie dabartį – kokia grandinė dabar sujungtą Baltijos valstybių žmones, kai pasaulyje tvyro įtampa, kai liejasi nekaltų žmonių kraujas ir terorizmo baimė.

Baltijos kelio metinės buvo minimos Kaune. Po šv. Mišių Kauno Šv. Arangelo Mykolo (Igulos) bažnyčioje kauniečiai, miesto svečiai, Seimo nariai susibūrė Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje tylos minute pagerbė kovotojus už laisvę. Susikaupę stebėjo Vyčio Kryžiaus ordino vėliavos pakėlimo ceremoniją ir gėlių padėjimą prie Nežinomo kareivio kapo ir Laisvės paminklo. Ceremonijoje kalbėjo Kauno miesto savivaldybės vicemeras Vasilijus Popovas. Renginio vedėjas Kestutis Ignatavičius pakvietė pasiklausyti Vytauto Didžiojo karo muziejaus kariliono varpu koncerto „Vienybės varpai“.

Vėliau minėjimo dalyviai apsilankė Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos salėje eksponuojamoje ikonografijos parodoje „Baltijos kelio sostinių tiltai“, kurios autorius – kolekcioninkas, XXVII knygos mėgėjų draugijos narys Henrikas Kebeikis.

„Nutraukos, dokumentai teprims Lietuvos laisvės kovas, pakvies jaunimą atversti gyvosios atminties puslapius,“ – kalbėjo LR Seimo narė Vincė Vaidevutė Margėvičienė.

Dalia POŠKIENĖ

nus iškrauti. Betono skiedinių taip pat maišėme rankomis, jo paminklui prisiereikė 12 kubinių metrų.
(keliamā į 8 psl.)

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos valdybos posėdis

Valdybos posėdis šikart vyko Šilalėje. Džiugu, jog net ir taip toli susirinko valdybos nariai, kurie sudarė kvorumą. LPKTS pirmininkas G. Rutkauskas aptarė aktualius LPKTS klausimus.

Visi numatyti LPKTS veiklos programoje darbai vykdomi: įvyko tremtinių chorų dainų ir poezijos šventė „Leiskit į Tėvynę“, saskrydis „Su Lietuva širdy“. Rugsėjo mėnesį vyks daugybė renginių visoje Lietuvoje, kuriuose kviečiame dalyvauti.

Sulaukiama gausybės narių su įvairiais prašymais. Valdyba stengiasi padėti pagal galimybes. Dirbama prie pastato Laisvės al.39 atnaujinimo vizijos.

Informacija apie valdybos darbą pateikė pirmininkė R. Duobaitė-Bumbulienė. Pagrindiniai sąjungos darbai – renginiai, yra finansuojami iš Vyriausybės ir SADM, KAM lėšų. Rugsėjo 1 dieną paruošti du nauji projektai Ame-

rikos lietuvių fondui „Iš kartos į kartą“. Šiek tiek atnaujinta LPKTS salė: perdažytos sienos, bus pakabintos naujos užuolaidos. Jau pradėtas rudens renginių sezonas. LPKTS yra paruošta paroda „Tremties vaikai“, ją siūlome eksponuoti filialuose.

Kaune Fryko gatvėje (priešais geležinkelio stotį) buvo nugriautas paminklas, kurį statė Pijus Krušinskas, LPKTS Kauno filialas iš projektinių lėšų planuoja ji atstatyti.

Prieš metus Amžinybėn išėjusio LPKTS Garbės pirmininko Antano Lukšos sūnus kreipėsi dėl paramos paminklui, kuris bus statomas Veiverių „Skausmo kalnelyje“. LPKTS prisidės prie jo pastatymo.

Spalio 9 dieną vyks LR Seimo rinkimai, kuriuose dalyvauja ir LPKTS palaikomi kandidatai: daugiamandatėje apygardoje – Gvidas Rutkauskas

(Nr. 57), Vincė Vaidevutė Margevičienė (Nr. 33), Loreta Kalnikaitė (Nr. 53), Rasa Duobaitė-Bumbulienė (Nr. 54). Irena Haase (Nr. 60), vienmandatėse: Gabrielius Landsbergis, Irena Varzienė, Arūnas Barbšys, Agnė Bilotaitė, Vytautas Juozapaitis, Arvydas Anušauskas, Radvilė Morkūnaitė-Mikulėnienė, Donatas Jankauskas, Monika Navickienė, Algis Kazulėnas, Mantas Adomėnas, Liutauras Kazlavickas. Palaikykite, nes tik jie geriausiai atstovaus mūsų interesus.

Aptarti artėjantys žygiai Kęstučio ir Vytauto partizanų apygardų takais. V. Čereškevičius supažindino su žygio „Kęstučio apygardos partizanų takais“ maršrutu, pakvietė visus dalyvauti. Žygis vyks rugsėjo 10 dieną, pradžia 9 val. šv. Mišiomis Skaudvilių Šv. Kryžiaus bažnyčioje. Maršruto ilgis apie 50 kilometrų.

R. Duobaitė-Bumbulienė pristatė žygį „Vytauto apygardos partizanų takais“. Žygis vyks rugsėjo 24 dieną, pradžia – Dusetose, pabaiga – Obelių muziejuje. Visa informacija bus „Tremtinyje“.

LPKTS tarybos pirmininkė V. V. Margevičienė pristatė tarybos posėdžio darbotvarkės projektą, paprašė įtraukti klausimą dėl LPKTS tarybos pirmininkės pavaduotojų tvirtinimo.

Aptartas LPKTS saskrydis Ariogaloje „Su Lietuva širdy“. Filialų pirmininkai džiaugėsi renginių ir dėkingoru. Pasitvirtino renginio programos skirstymas į tris zonas. Ir filmų palapinė, ir edukacinė programa prie partizanų bunkerio sulaukė didelio susidomėjimo.

Artimiausias valdybos posėdis vyks spalio 1 dieną 9.30 val. prieš tarybos posėdį, kuris vyks 11 val.

„Tremtinio“ inf.

Darbingas savaitgalis Šilalėje

jo įspūdžius iš kelionės po tremties vietas Buriatijos-Mongolijoje.

Kad mokytis niekada nevelu, pranešimąskaitė LPKTS pirmininkas dr. Gvidas Rutkauskas. „Mokytis tikrai niekada nevelu. Ką išmoksi, ant pečių nešeisi. Dabar technikos amžius, viskas eina į priekį ir žmonės negali atsilikti. Ne visi mūsų tremtiniai galėjo mokytis savo laiku – reikėjo žemę arti“, – sakė dr. G. Rutkauskas.

Jis pateikė statistinius duomenis apie žmonių pensinį amžių įvairose šalyse ir paminėjo priežastis, kliūtis, problemas bei ko ir kaip nori žmonės mokytis. Šiuo metu labiausiai norima mokytis užsienio kalbų, domimasi sveikatos klausimais, aktyviai lankomi kompiuterinio raštingumo kursai. Visi norėtų mokytis arčiau namų, su savo pažystamais ir, žinoma, svarbu, kad nebūtų egzaminų. Kaip kliūtis nurodė literatūros trūkumą, finansinius reikalus. „Svarbu pabendrauti, tobulėti, neužsidaryti tarp keturių sienų“, – sakė dr. G. Rutkauskas.

LR Seimo narė, LPKTS tarybos pirmininkė Vincė Vaidevutė Margevičienė juokaudama patikslino: „Nėra vyresnio amžiaus žmonių – esame anksčiau gimę“. Jos pranešimo tema – „Vyresnio amžiaus žmonių įtraukimas į edukacinių meninės veiklą“. „Džiaugiuosi, kad rengiamos tokios konferencijos, kad kalbama apie vyresnio amžiaus žmonių problemas ir dalijamasi geraja patirtimi. Visuomenė sensta ir jau dabar reikia ieškoti būdų, kaip išlaikyti vyresniųjų kartą aktyvią, sveiką, žingeidžią ir veiklią. Meninė veikla žmogui suteikia daugiau galimybų. Mes, tremtiniai, turime 33 chorus. O kiek turime kūrybingų žmonių!“ – džiaugėsi V. V. Margevičienė. Tačiau su nuoskuda priminė, kad organizuojame daug renginių, minime daug prasmingų istorinių datų, leidžiame daug knygų, bet neturime pinigų sumokėti televizijoms, kad būtume joms įdomios.

Pranešimo pabaigoje papasakojo

sakojo apie suomių atliktus tyrimus ir vykdomą programą „Gyvenk lėčiau“. Jie to išmoko iš japonų. Japonai sugrąžino pagyvenusius žmones į darbo rinką. Kaip pavyzdys, pas pensinio amžiaus mokytoją atveža 3–4 miesteliovaikus. Ir jis savo namuose moko visokių darbų: siuvineti, drožti, auginti daržoves ir t.t. Tokiam mokytojui savivaldybė sumoka dalį komunalinių mokesčių.

Šilalės rajono savivaldybės socialinės paramos skyriaus vedėja Danguolė Račkauskienė supažindino su socialine pagalba Šilalės rajone. Rodydama skaidres ji išsamiai papasakojo, kokios paslaugos teikiamas neigaliems, slaugos poreikius turintiems asmenims ir kitiems.

Kaip istorija vienija kartas, pasakojo, LPKTS valdybos narė, Šilalės rajono savivaldybės tarybos narė Loreta Kalnikaitė: „Kas ta karta? Mano karta, mano tėvų karta... Ar jis mus jungia? Sovietinė santvarka daug metų skatinė ne jungtis.“ Demonstruojoje vaizdinėje medžiagoje matėme jaunimą kartu su tremtiniais įvairiuose renginiuose, šventiniuose paminėjimuose. Ta istorija, kurią puoselėjame, jungia ir kartas, ir skirtingu barikadų žmones. „Viename renginyje mačiau tokią moterį, kurios tėvas buvo sovietinės valdžios kūrėjas. Kitame renginyje ją užkalbinau, paklausdama, kodėl ji čia su mumis, tremtiniais. O ji atsakė: „Man mama neperdavė neapykantos Lietuvos žmonėms“.

Kitas gražus kartų vienijimo pavyzdys – LPKTS Šilalės filialo pirmininkė Teresė Ūksienė rašo eileraščius vaimams, o iliustracijas kuria moksleiviai.

Arba mokiniai rašinai apie tai, ko nepatyrė – tremtį. Bet išgyventas istorijas perteikia tėvai, seneliai.

Kad vyresnio amžiaus žmonės yra mylimi ir reikalingi, gražių pavyzdžių pateikė LPKTS valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė. Suminėjusi daug skaičių apie žmonių gyvenimo trukmę Lietuvoje ir Europos Sąjungoje, ji teigė, kad padaugėjus senyvo amžiaus visuomenės narių gretoms atsirado nauji iššūkiai ir savirealizacijos poreikis. „Jūs esate mylimi ir reikalingi mano ir ateities kartoms. Žinau, jog kalbu tiems ir apie tuos, kurie jau nuėjo ilgą gyvenimo kelią ir turi savo vertingus patirties lobynus, kurie yra itin vertingas potencialas visuomenės moraliniam ir vertybiniam tobulejimui... Metai prabėga greitai, o gyvenimo dovana, nors ją lydi targai ir kančios, yra pernelyg graži ir vertinga, todėl negali pabosti“, – kalbėjo R. Duobaitė-Bumbulienė.

Po pranešimų vykusioje diskusijoje dalyviai, filialų pirmininkai dėkojo už išdomią konferenciją, kuri padėjo suvokti, kad iš tiesų vyresnio amžiaus žmonės yra mylimi ir reikalingi, kad jų patirtis bei išmintis yra naudinga jaujai kartai, o indėlis į visuomeninį gyvenimą yra svarbus.

Pasibaigus konferencijai Loreta Kalnikaitė pakvietė į ekskursiją po Dionizo Poškos Baublius bei įdomias ir gražiausias vietas Girdiškėse, Upyne, Vytogaloje. Vakare laukė nakvynė Nevočiuose. Ačiū Loretais už prasmingus pasakojimus, ekskursijas, rūpestingus visos viešnagės Šilalės rajone metu.

Audronė KAMINSKIENĖ

Įvykiai, komentarai

,Auksiniai“ kariuomenės šaukštai

Prieš keliolika dienų mus pasiekė naujas skandalas – šį kartą jis ypatinges tuo, kad susijęs su kariuomene, dar tiksliau – su Krašto apsaugos ministrija (KAM). Beje, šis patikslinimas yra ypač svarbus – ne kariuomenė kalta ir atsakinga už finansines machinacijas, bet pinigais disponuojanti KAM. Kalbu apie „auksinius šaukštus“ – tokiu skambiu pavadinimu skandalą dabar vadina visuomenė. O kaip šį skandalą vertina žymūs politikos apžvalgininkai ir patys politikai? Pateikiamė keliai socialiniame tinkle „Facebook“ viešintas tokį asmenų nuomonės.

Politologas, Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų partijos narys Laurynas Kasčiūnas: „Užtruome bent dešimtmetį ir tik sulaukę Rusijos agresijos Ukrainoje pagaliau ēmėme suvokti, kad Lietuva privalo rūpinantis savo gynyba. Pirmiausiai – deramai ją finansuoti. Supratome, kad nepasirūpinę saugumu negalėsime net priartėti prie kitų socialinių ir ekonominių problemų sprendimo. 2 procentai nuo BVP įsipareigojimas paribio sąlygomis gyvenančiai valstybei turėtų būti ne labos, kurias turime pasiekti, o grindys, nuo kurių turėtume atsispirti.“

Šioje „auksinio samčio“ istorijoje blogiausia yra tai, kad visuomenės akyse diskredituojamos Lietuvos investicijos į gynybą. Rusijos propaganda perteininkus vėl įgauna pretekstą kartoti nuvalkiotas klišės: „Gynybos finansuoti nereikia – juk nėra prieš ką kariauti“, „Kam pirkti ginklus, jei yra kitų bėdų“.

Todėl negalime, jog panašūs įvykiai mus skaldytų. Turime įrodyti, kad esame teisine valstybė, kuri geba spręsti panašius iššūkius. Ir kartu – susitelkti siekiant užkirsti kelią panašiemis skandalams ateityje bei visus resursus koncentruoti į realių valstybės gynybos pajėgumų stiprinimą.“

Politikos apžvalgininkas, žurnalistas Audrius Bačiulis: „Regis, mažai kam ateina į galvą, kad kariuomenės ėjimas per Viešųjų pirkimų tarnybą ir di-

džiulio skandalo dėl „auksinių šaukčių“ sukėlimas – tai paskutinis kariuomenės šansas kažkaip pramušti KAM korupcijos sieną.

Kas pamiršo, priminsiu – kariuomenės inicijuotas tyrimas dėl UAB „Nota Bene“ pirkimų Prokuratūroje buvo numarintas. Kariuomenė, tiksliau, naujasis vadas Jonas Vytautas Žukas ir jis paskyrusi prezidentė Dalia Grybauskaitė antri metai kariauja su KAM ir ministro Oleko šutve, kurie visais būdais sabotuoja kariuomenės vystymą ir apginklavimą. D. Grybauskaitė vakar aiškiai įvardijo, kad dėl „auksinių šaukčių“ pirkimo kaltas ministras Olekas, o ne kariuomenės vadas Žukas.

Tad vis garsiau skambantys bandymai aiškinti, esą viešumas kirs kariuomenės reputacijai, mano požiūriu, tik olekinii šutvės bandymas apsiginti. Gal sutapimas, bet kalbos „mažiau kalbėkime apie „Nota Bene“ „auksines šaukutes“, nes nukentės kariuomenės reputacija“ ēmė plisti netrukus po buvusio kariuomenės vadovo Oleko patikėtinio Valdo Tutkaus surengto pasitarimo Gynybos pramonės asociacijos kiemelyje.“

Politikos apžvalgininkas, žurnalistas Tomas Dapkus: „Iš tiesų, Lietuvos valstybės ir konkretiai krašto apsaugos priešai ir priešininkai gali dziaugti ir išnaudoti skandalą. Bet ne dėl VPT išvadų, o dėl ministro J. Oleko ir jo komandos neskaidrių veiksmų. Lietuva, kovodama su korupcija, tik stiprėja, o ne silpnėja. Lietuva tuo ir skiriasi nuo Rusijos ar net Turkijos, kur kova su korupcija yra arba negalima, arba „išorės prieš“ darbas. Tuo metu ministras Olekas, kuris savo ministrevimui laikotarpiu daugiausia žalos yra padarės ir savo sprendimais dar kartą pademonstravocinizmą ir piktybišką kenkimą valstybės gynybos pajėgumų stiprinimui: 2014 metais, kai Rusija pradėjo agresiją prieš Ukrainą, Lietuvoje iš Privatizavimo fondo buvo skirta papildomų lėšų krašto apsaugai, iš jų ir buvo pirkti „auksiniai“, aštuonis kartus brangesni sam-

čiai ir šaukštai etc. Tuo ministras pademonstravo tikrą savo požiūrį į krašto apsaugą. Štai kaip jis atsakė į išorės grėsmę – neskaidrumais ir galima korupcija. Tai tikrasis Oleko veidas. O kreipimasis į prokuratūrą tėra akių dūmimas. Pirkimas nutrauktas nebuvo, su ta pačia firma dirbama toliau ir stambiai.

Kodėl kaltas ministras Olekas? Krašto apsaugos sistemos viešųjų pirkimų sistemos painumas, vieningos lėšų panaudojimo kontrolės nebuvinimas leidžia krašto apsaugos ministrui Juozui Olekui manipuliuoti atsakomybe. Iš tiesų visa politinė atsakomybė už visus viešuosius pirkimus, jų skaidrumą ir veiksmingą panaudojimą krenta ant jo, kaip biudžeto asignavimų valdytojo. Ministras nustato pirkimų tvarką ir procedūras, jis turi visus svertus bet kuriame pirkimo etape įsikišti ir nutraukti konkretų pirkimą. Programų principu planuojami įsигijimai tvirtinami ministro sudarytai Gynybos resursų grupėi, kuriai vadovaujavičeministras. Si grupė teikia Gynybos resursų tarybai, kurios pirminkasyra pats ministras. Be to, būtent ministras skiria ir atleidžia Lietuvos kariuomenės padalinį vadovus, kaip antai ir LK Logistikos valdybos viršininką.

Ministras Olekas, kuris save po Seimo rinkimų matė naujuoju socialdemokratų lyderiu, dabar bus būtent tas, kuris labiausiai pakenks savo partijai artėjančiuose rinkimuose. Jis ir net dabar nesugebėjo garbingai prisiumti politinės atsakomybės. Orumo ir garbės vertėtų pasimokyti iš generolo Vytauto Jono Žuko. Bet, žinoma, blogiausia, kad ministras Olekas daugiausiai pakankė valstybei. Bet tai, kad jis nebebus jokių ministrų artimiausiais metais, gal ir buvo ta verta kaina, kurią mokesčiu mokėtojams teko sumokėti už tuos aštuonis kartus nei rinkos kaina brandesnias karos virtuvės reikmenis. Vis tiek tai pigiau, nei Oleko tolesnis buvimas ministro poste. Be toko ministro Lietuva bus tik saugesnė.“

Seimo narė, konservatorė Rasa Juk-

nevičienė: „Dvi šios dienos žinios iš Juozo Oleko valdomos Krašto apsaugos ministerijos blogesnės viena už kita. Pirmąjį dėl brangių šaukštų jau komentavau. Antrąjį pranešė pats J. Olekas, dėl kurios mums, NSGK nariams, dar didesnis šokas. Pasirodo, jau dvejus metus ta virtuvės įranga dūla sandeliuose, nenaudojama. Kreiptasi į teisėsaugą, kažko laukiama, bet nuo mūsų, parlamentinė kontrolė vykdantį NSGK narių, visa tai buvo nusplėpta. Kasmet svarstome KAM veiklos atskaitą, įsigijimus, tačiau apie tokią problemą su galbūt nesąžiningais verslininkais ir pirkimus vykdžiusiais darbuotojais nebuvo net puse lūpų užsiminta.

Prieš gerus metus Seimui siūlėme ministrą atstatyti. Už melą, už sistemos diskreditavimą. Tačiau socdemams jis tinka. Kiek dar turi pameloti, paslepsti? Kur ta riba?

Ir dar. Nagrinėjant situaciją giliau, bandau sugrįžti į 2014 metus. Kariuomenei visko trūksta, apie finansavimo didinimą dar tik kalbama. Kariai, ypač savanoriai, su prasta ekipuote, be šovinių. Tačiau ministerija į pirkimų planus įdeda virtuvės įrangą! Nesakau, kad ji nereikalinga, bet ar 2014 metais tai buvo prioritetas?“

O dėl klausimo, kas pirmas prakišo „auksinių šaukštų“ idėją, tai prisiminime senus laikus, kai Darbo partijos narys Antanas Bosas deklaravo savo turtų kilmę: jis teigė, kad praturtėjo pardavęs močiutės slėptus auksinius šaukštus... Kaip sakoma, dabartinio skandalo precedento jau būta. Tik man kyla vienas klausimas, kurį paskatinė Seimo narė R. Juknevičienė pastebėjimas, kad ta „auksinė“ virtuvės įrangą dūla sandeliuose nenaudojama: ar tik nebuvo laukiama, kada ateis metas ją nurašyti, o tada, žiūrėk, kokiam nuosavame restorane bus galima ją sumontuoti, svečiams „auksinius“ šaukštus ir šakutes paserviruoti?

Parengė Gintaras MARKEVIČIUS

Burtai mesti: partijų eiliškumas biuleteniuose nustatytas

Spalio 9 dieną Seimo rinkimuose dalyvausiančios partijos jau turi rinkimų numerius, kurie bus įrašyti rinkimų biuletenyje. Burtų traukime dalyvavo ir burtus traukė visų partijų, dalyvausiančių Seimo rinkimuose, atstovai. Seimo rinkimams užregistruotas 1461 kandidatas, iš jų 31,7 procento moterų. Kandidato amžiausvidurkis išnurodė Seimorinkimuose yra 49 metai. 2012 metais jis buvo kiek mažesnis ir siekė 47,15 metų.

Spalio 9 dieną vyksiančiuose rinkimuose dalyvaus 14 kandidatų sarašą. Burtai lėmė, jog pirmu numeriu balsavimo biuletenyje bus įrašyta Lietuvos socialdemokratų partija, paskutinį keturioliktą ištraukė Antikorupcinė N. Puteikio ir K. Krivicko koalicija. Antras numeris teko Tėvynės sąjungai – Lietuvos krikščionims demokratams, trečias – Lietuvos laisvės sąjungai (liberalams), ketvirtas – S. Buškevičiaus ir Tautininkų koalicijai „Prieš korupciją ir skurdą“, penktas – partijai

„Tvarka ir teisingumas“, šeistas – Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungai, septintas – Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdžiui. Aštuntu numeriu rinkimų biuletenyje bus įrašyta Darbo partija, devintu – politinė partija „Drąsos keiliai“, dešimtu – Lietuvos liaudies partija, vienuoliku – Lietuvos lenkų rinkimų akcija – krikščioniškų šeimų sąjunga, dyvliku – Lietuvos žaliųjų partija, tryliku – politinė partija „Lietuvos sarašas“. Galutiniai kandidatų sarašai turi būti paskelbti iki rugpjūčio 9 dienos.

Teistumo nenurodė kandidatai rinkimuose nedalyvaus

Pildydami anketas savo teistumo nenurodė kandidatai Seimo rinkimuose nedalyvaus. Vyriausioji rinkimų komisija (VRK) rugpjūčio 31 dieną panaikino aštuonių kandidatų iš Seimo narių registraciją (du iš partijos „Tvarka ir teisingumas“, povieną iš Lietuvos pensininkų partijos, Lietuvos centro

partijos, Tautininkų sąjungos, Partijos „Jaunoji Lietuva“, Darbo partijos, Lietuvos socialdemokratų partijos, o vienam Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų iškeltam kandidatui registravimas panaikintas dėl nebaigtos atlkti bausmės pagal teismo paskirtą nuosprendį. Toks sprendimas priimtas atsižvelgus į įtariamųjų kaltinamujų ir nuteistųjų registro ir jo archyvo duomenų išrašus, kuriuos pateikė Informatinis ir ryšių departamentas prie VRM.

Istatomas įpareigoja kandidatą iš Seimo narių viešai paskelbti, jeigu po 1990 metų kovo 11 dienos Lietuvos teismo įsiteisėjusi nuosprendžiu buvo pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos arba įsiteisėjusi teismo nuosprendžiu bet kada buvo pripažintas kaltu padarės sunkų ar labai sunkų nusikaltimą. Tai nurodyti kandidato iš Seimo narių anketose nurodė savo teistumą, pavidžių bus pažymėta: „Teismo nuosprendžiu buvo pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos“.

Posėdžio metu remiantis partijų ir kandidatų prašymu buvo panaikinti šešių kandidatų iš Seimo narių daugiaudantėje rinkimų apygardoje pareiškiniai dokumentai (po du kandidatus atšaukė partija „Tvarka ir teisingumas“, Lietuvos lenkų rinkimų akcija – Krikščioniškų šeimų sąjunga ir Darbo partija) ir trijų kandidatų iš Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos, Lietuvos centro partijos ir Lietuvos centro partijos registravimas vienmandatėse rinkimų apygardose pagal notarine tvarka patvirtintus kandidatų pareiškimus.

VRK inf.

33 kandidatai, kurie teisimo buvo prižiūti kaltais dėl nusikalstamos veikos. VRK leidžiamuose kandidatų iš Seimo narių plakatuose, taip pat plakatuose su kandidatų sąrašais, prie tų, kurie anketose nurodė savo teistumą, pavidžių bus pažymėta: „Teismo nuosprendžiu buvo pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos“.

Seimo rinkimuose ketina dalyvauti

Šiauliųose pasveikintas olimpietis Aurimas Lankas

„...ir kas mus nugalės,
jei mes mirti nebijome,
jei mes nugalėjome mirtį...
Dzūkas...“

Tokie žodžiai puošia baidarininko Aurimo Lanko, olimpiadoje Rio de Žaneire laimėjusio bronzos medalį, krūtinę.

Rugpjūčio 25 dieną šiauliečiai rinkosi į skverą prie Šiaulių miesto savivaldybės pasitikti olimpiečių A. Lanko ir E. Ramanausko. Šie vyrai iškovojo garbingus olimpinius bronzos medalius. Kaip ir jprasta sutiki laimėtojus, Aurimas ir Edvinas padabinti įžuolo lapų vainikais. Audringais plojimais, pučiamujų orkestru garsais, gėlėmis, fotoaparatu blykstėmis olimpiečius sveikino šiauliečiai ir valdžios atstovai.

„Āžuolo lapų vainikas tikrai nėra tokis sunkus, kokią malonią atsakomybę suteikė bronzos medalis“, – sakė Aurimas. Vyras prisipažino, kad iki šiol besišaučiantis lyg sklandytų kosmose, nes negali atsigauti nuo užplūdusių emocijų.

Pasveikinės olimpiečius, miesto

meras kalbėjo, kad svarbiausia – džiaugsmas dėl olimpiečių pergalės toks didžiulis, kad jo užtenka ne tik sportininkams, Šiauliai, bet ir visai Lietuvai. Šiaulių miesto savivaldybės Kūno kultūros ir sporto skyrius padavojo du milžiniškus olimpinių medalių formos tortus. Juos Aurimas ir Edvinas, padedami savanorių, dalijo visiems norintiesiems, tad olimpinių medalių skonį galėjo pajusti visi Šiauliai. Olimpiečius aikštėje tiesiog apspito gerbėjai. Ir mums, buvusiems tremtiniams, atėjusiems pasveikinti, šiaip taip pavyko prieiti prie Aurimo jį pasveikint, perduoti linkėjimus nuo Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos ir pasakyti, kad mes didžiuojamės juo, nes visam pasaulei išdriso pareikšti, kad jis – tremtinio anūkas.

Mielas Aurimai, tegul Tave ir toliau įkvepia Dzūko – partizano Liogino Baliukevičiaus didvyriška kova vartatos Lietuvos.

Valerija JOKUBAUSKIENĖ
Eduardo Manovo nuotrauka

Lentvario filialo narių susirinkimas

Praėjusį sekmadienį LPKTS Lentvario filialo nariai paminėjo Baltijos kelio metines. Po šv. Mišių, kurias aukojė parapijos klebonas Gintaras Petronis, buvę tremtiniai pasuko į Parapijos namus pabendrauti, aptarti rūpimus klausimus. Vieningai pripažinome, kad neiniantieji balsuoti negali kritikuoti valdžios, įtarai vertinome „bėglių politiką“, pasmerkėme Ribentropo-Mo-

lotovo paktą.

Susirinkime dalyvavo buvęs partizanas Kostas Žukauskas, politinis kalnės Adomas Dumalakas, bendruomenės atsakingoji sekretorė Bronė Daudienė, Viktoras Rainys, Bronė Egertienė, Marijona Urbutienė ir kiti.

Jonas POČEPAVIČIUS,
LPKTS Lentvario filialo pirmininkas

Sveikiname

Garbaus 80-ojo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname LPKTS Jonavos filialo nares: Stasę KERTENIENĘ ir Moniką ZAKARAUSKIENĘ. Linkime stiprios sveikatos, ilgų, laimingų ir džiaugsmingų metų, dvasios ramybės ir Dievo palaimos.

LPKTS Jonavos filialas

Nuoširdžiai sveikiname jubilieju švenčiančius LPKTS Panevėžio filialo narius:

Zigmą REMEIKI – 85-ąjį,
Eugeniją LIEPINIENĘ, Mariją RUDIENĘ, Palmirą ŠENAUSKIENĘ ir Marytę KARNIŠAUSKIENĘ – 80-ąjį,
Benių MOTIEJŪNĄ – 75-ąjį,
Reginą ŽILIENĘ, Nijolę GRILAUSKIENĘ – 70-ąjį,
Ireną KUČINSKIENĘ – 65-ąjį,
Eugeniją MOCKŪNIENĘ ir Joną SAKALAUSKĄ – 60-ąjį.
Brangieji, tegul gyvenimas nebus nuobodybė.

LPKTS Panevėžio filialas

Gražaus 80-ojo jubiliejaus proga sveikiname buvusį politinį kalinį, tremtinį ir šaulį Steponą ČESNĄ. Linkime geros sveikatos, ilgų ir prasmingų metų bei Dievo palaimos.

LPKTS Jurbarko filialas

Emilijos Urbonienės staigmena

Prie knygos „Tremties vaikai“ serijos paruošimo ir išleidimo yra prisdėjė ne vienas ši darbą išmanantis žmogus. Žinoma, kolektyvinis darbas turi ir savo trūkumų: kartais tekste įsivelia klaidelė, o tremties istorijų autentišumas daug priklauso nuo pasakotojų sugebėjimui, atminties, sukaupto šeimos archyvo. Skaudu, kai nuskamba bei reikšmiai priekaištai dėl to, kad kitų istorijos aprašytos plačiau, o ir nuotraukų daugiau publikuojama... Ir pagalvoji tada, kad gal veltui gaišti savo laisvalaikį...

Okai gauni apie „Tremties vaikus“ meilės ir supratimo kūpiną laišką, vienos nuoskaudos tarsi išblėsta...

Nesenai mums laišką paraše buvusi Irkutsko srities mažoji tremtinė Emilija Sribikaitė-Urbonienė iš Vabalninko. I Sibirą ištremta 1949 metais, būdama devynerių. „Antrosios knygos „Tremties vaikai“ pristatymas man buvo tikras stebuklas. Gyvenu toli nuo Kauno, bet man ir mano dvynei sereriai nusišypsojo laimė, kai sūnus atvežė į knygos pristatymą. Parsivežiau namo LPKTS man dovanotą vardinę knygą, įsigijau kitą vyresniosios sesers šeimai. Brolio irgi nepamiršau... Anūkė iš interneto ištraukė renginio nuotrauką. Turėsiu prisiminimą iš vizito Kaune, kai buvo pristatyta knyga, kurioje yra ir mano gyvenimo istorija. Iš tos dideles laimės pabandžiau greitosis sukurti Jums eilėraštį, kuriame lin-

Dvylikametės Emilia ir Janina Sribikaitės Irkutsko srityje, Uigatas, 1952 metai

kėjau ištvermės Jūsų prasmingame darbe. Dėkui už atliekamą milžinišką darbą, pamiršus savo gyvenimą ir rūpescius. Surinkot mažyčio vaiko ašaras ir skausmą, tai liudys kraupią tiesą mūsų vainikams ir anūkams. Džiaugiuosi, kad tas komunistinės sistemos primestas skriaudė perskaitys šiandieninis jaunimas ir supras, kaip sunkiai mes gyvenome tremtyje.“

Perskaityme laišką ir iš toli toli atplaukė dainos žodžiai: „Rodos ir vargo nebuvo...“

Stanislovas ABROMAVIČIUS

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“

Prenumerata priimama bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, paskambinus informacijos tel. 8 700 55 400, internetu www.prenumeruok.lt.

Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį.

Prenumeratos indeksas 0117. Kaina:

1 mėn. – 2,40, 3 mėn. – 7,19 Eur.

Juozui Lukšai-Daumantui atminti

Legendinė pokario Lietuvos partizaninio judėjimo asmenybė, vienas iš ginkluotosios rezistencijos organizatorių, bebaimis Lietuvos laisvės kovotojų vadas Juozas Lukša gimė 1921 metų rugpjūčio 10 dieną Juodbūdžio kaimė, Silavoto parapijoje, Marijampolės apskrityje (dabar Prienų rajonas) pasiturinčių ūkininkų šeimoje. Tėvai, ypač motina Ona (mergautinė pavardė Vilkaitė), skiepijo vaikams meilę Tėvynėi, religinėms vertybėms. Tikriausiai todėl broliai – Jurgis, Juozas ir Stasys visi žuvo partizaninėje kovoje už Lietuvos laisvę, išskyrus Antaną (LPKTS garbės pirminkas, Vyčio kryžiaus ordino kavalierius, dim. kpt. Antanas Lukša mirė 2016 metų sausio 2 dieną). Nuo ankstyvos vaikystės formavosi poreikis švestis, siekti mokslo. Broliai gaivo vidurinių išsilavinimą ir studijavo aukštose mokyklose. Juozas iš mažens mėgo piešti, ką nors konstruoti. Baigęs netoliene namų buvusią Mozuriškių pradinę mokyklą, mokėsi Veiverių progimnazijoje. 1940 metų vasarą, kuomet Sovietų sąjunga okupavo Lietuvą, J.Lukša baigė Kauno „Aušros“ gimnaziją ir istojo į Vytauto Didžiojo universitetą studijuoti architektūrą. Universitete tapo Lietvių aktyvistų fronto, kurio tikslas – iškovoti Lietuvos laisvę, nariu, buvo aktyvus šios pogrindžio organizacijos veikėjas. 1941 metais jo pogrindinę antisovietinę veiklą susekė sovietiniai saugumiečiai ir įkalino Kauno kalėjime. Nuo galimos tremties, o gal ir mirties, jį ir šimtus politinių kalinių išgelbėjo prasidėjęs Vokietijos–Sovietų sąjungos karas. 1941 metų birželio 24 dieną sukilėliai iš Kauno kalėjimo išlaisvino ten buvusius politinius kalinius.

Vokiečių okupacijos metais J.Lukša tėsė architektūros studijas universitete, aktyviai dalyvavo antinacistinės pogrindžio organizacijos „Lietvių frontas“ veikloje, teko slapytis nuo vokiečių gestapo. Šioje veikloje jam talkinio visi broliai.

1944 metų vasarą, Sovietų sąjungai antrą kartą okupavus Lietuvą, broliai Lukšos nenutraukė pogrindinės veiklos prieš sovietinius okupantus ir tėsė ją tuo metu susikūrusioje Lietuvos išlaisvinimo taryboje, kuri kaip ir kitos pogrindinės organizacijos, stojo į nelygią kovą už Lietuvos laisvę. 1946–1947 metais J.Lukša toliau tėsė architektūros studijas Vilniaus valstybiniam dailės institute, buvo vienas aktyviausių rezistencijos judėjimo – Lietuvos partizanų sąjūdžio, siekusio visoje respublikoje veikusius partizanus sujungti ir koordinuoti jų veiklą, nariu. Pajutės, kad sovietinio saugumo yra paieškomas, J.Lukša nutraukė legalų gyvenimą, paliko institutą, pasitraukė į Suvalkijos miškus ir įsijungė į Lietuvos partizanų sąjūdį. Ten jam buvo patikėtos įvairios atsakingos pareigos – Lietuvos partizaninio sąjūdžio organizacinio skyriaus viršininko, Vyriausiojo ginkluotųjų pajėgų štabo, įsteigto 1946 metų rugpjūčio 25 dieną Vilniuje įvykusiai pirmajame Lietuvos partizanų susitikime (J.Lukša tame atstovavo Tauro apygardą), vado adjutanto, Tauro

apygardos Geležinio vilko rinktinės spaudos ir propagandos skyriaus viršininko ir kitos. Buvo žinomas Juodžio, Kazimiero, Miškinio, Vyčio, Armino, Kęstučio, Aušroto, Skrajūno, Skirmanto, Mykolaičio ir Daumanto slapyvardžiais. Jo įžvalgumo dėka buvo demaskuotas į Vyriausiąjį ginkluotųjų pajėgų štabą įsisverbės sovietų saugumiečių agentas – Vilniaus universiteto profesorius Albinas Markulis-Erelis, kurio perduotas žinios sunaikino daug Lietuvos partizanų vadų ir partizanų.

1947 metų lapkričio 12 dieną apygardų vadų suvažiavime J.Lukša buvo paskirtas Tauro apygardos Birutės rinktinės vadu ir apygardos žvalgybos skyriaus viršininku.

Ieškant ryšių su Vakaruose veikusioms lietuvių rezistencinėmis organizacijomis, 1947 metų kovą ir gruodį per Lietuvos-Lenkijos sieną buvo pasiūtas į Gdynę, kur susitiko su iš Vakarų atvykusiu rezistencinių organizacijų atstovu Jonu Deksniu. Susitikimo metu buvo prašyta materialinės paramos, tartasi dėl radijo ryšio užmegzimo, perduotas memorandumas Jungtinių Tautų Organizacijai ir popiežiui Pijui XII dėl vykdomų lietuvių persekiojimo ir trėmimų, tikintis, kad tarptautinės organizacijos pareikalau iš SSRS nutraukti Lietuvos vykdomą terorą.

Per antrąjį susitikimą J.Lukša su J.Deksniu iš Gdynės keltu atplaukė į Švediją, kur susisiekė su Stokholme gyvenusiu Jonu Pajauju. Jam padedant, J.Lukša nuvyko į Paryžių, kur užmegzė glaudžius ryšius su diplomatu Stasiu Antanu Bačkiu, sulaukė BALF-o paramos. 1948 metų liepos 7 dieną su J.Pajauju ir J.Deksniu nuvyko į Baden Badeną (Vokietija) ir susitiko su VLIK-o pirminku prelatu Mykolu Krupavičiumi, VLIK-o Vykdamosios tarybos pirminku Vaclovu Sidzikausku, nariais prof. Juozu Brazaiciu, dr. Petru Karveliu ir kitais lietuvių emigracijos politiniais veikėjais. Jiems J.Lukša plačiai nušvietė padėti Lietuvos papasakojo apie partizanų kovas, gyventojų nuotaikas, okupantu terorą. Pasitarimo metu dalyvai 1948 metų liepos 9 dieną pasiraše „Politinės Lietuvos išlaisvinimo vadovybės vieningumo reikalų susitarimą“, kuriame sakoma, kad „Lietuvos valstybės išlaisvinimo kovai vadovauja: a) krašte – ten susikūrės krašto rezistenciją apjunges organas; b) užsienyje – VLIKas ir Vykdamosios taryba, kurie esamose sąlygose vykdo Lietuvos valdžios funkcijas“. Tuo pačiu LLKS vadovybė patvirtino savo atstovais Vakaruose prof. J. Brazaicių ir dr. S.A. Bački (A.Aušrą). 1948 metų pabaigoje J.Lukša persikėlė į Švedijos į Prancūziją. Šią šalį jis laikė tam tikra baze, kurioje galima gauti paramą kovojančiai tévynei, iš kur reikėtų organizuoti Lietuvos pogrindinę ir rezistencinę veiklą, pasibaigus aktyviai, ginkluotai rezistencijai. J.Lukša neabejojo, kad anksčiau ar vėliau grįš į Lietuvą ir ten organizuos vieningą vadovaujantį ginkluotojo pogrindžio centrą. Prancūzų, o nuo 1950 metų bir-

želio pabaigos ir amerikiečių žvalgybos mokyklose Vokietijoje jis ne tik studijavo karybos mokslus, bet ir susipažino su žvalgybos bei partizaninio karo ypatumais, taktika, išmoko dirbtį radijo siustuvais, šifruoti ir dešifruoti pranešimus, šokti iš lėktuvo parašiutu, orientuotis nepažstamoje vietovėje ir kitų žvalgybos subtilbių.

Kadangi į Lietuvą J.Lukša greitai grįžti negalėjo, 1948 metų pabaigoje Paryžiuje pradėjo rašyti knygą apie ginkluotą partizanų pasipriešinimą Lietuvoje. Jo knyga „Partizanai už geležinės uždangos“, pasirašyta J.Daumanto slapyvardžiu, buvo išleista 1950 metais Čikagoje. Kniga atskleidė partizanų organizavimą ir veikimą Suvalkijoje, joje išryškėjo autorius pažūros, idealai ir politinės-ideologinės nuostatos.

1950 metų liepos 23 dieną J.Lukša susituokė su Nijole Bražėnaite, aktyviai Lietuvos antisovietinio ir antinacionalinio pasipriešinimo dalyve, su kuria susipažino 1948 metų vasarą Paryžiuje. Jaunavedžius netoli Tiubingeno mažoje Unterhausenėje sutuokė prelatas M. Krupavičius.

1950 metų spalio 3-iosios naktį J.Lukša su grupe rezistentų išskrido į Lietuvą. Iš JAV karinių oro pajėgų bazių Visbadene pakilęs dvimotoris lėktuvas „Dakota“ su lietuvių partizanais per 4 valandas pasiekė Lietuvą ir sieną krito netoli Klaipėdos. Vengdamai sovietų pasienio radarų, lėktuvas skrido labai žemai, todėl negalėta naudotis navigaciniais prietaisais. Per klaidą J.Lukšos grupė parašiuta buvo nuleista ne Kazlų Rūdos, bet Žygaičių miške netoli Tauragės. Kelionė į paškirties vietą Suvalkijoje su sunkia našta truko savaitę. Eiti reikėjo naktimis, slapstantis nuo kareivių, stribų ir net vietinių gyventojų. 1950 metų lapkričio 24 dieną J.Lukša Kazlų Rūdos miške susitiko su partizanų vadais – gynybos pajėgų vadu Adolfu Ramanauskui-Vanagu, Pietų srities vadu Sergijum Staniškiu-Litu ir Tauro apygardos vadu Viktoru Vitkauskui-Saidoku. Susitikimo metu J.Lukša vadus supažindino su savo veikla Vakaruose, nušvietė bendrą tų valstybių politinę ir lietuvių rezistentų situaciją. Gynybos pajėgų vadui A.Ramanauskui-Vanagui jis perdavė iš Vakarų atvežtus pinigus, kurie vėliau buvo tiksliai paskirstyti tarp sričių štabų (po 500 JAV dolerių) ir apygardų (po 650 JAV dolerių). J.Lukša buvo įpareigotas toliau aktyviai testi Lietuvos išlaisvinimo veiklą, iki dedamos Lietuvos ir Vakarų lietuvių rezistentų viiltys. Lapkričio 25 dieną A.Ramanauskas-Vanagas jį paskyrė pajėgų žvalgybos viršininku. 1950 metų gruodžio 31 dieną J.Lukša buvo apdovanotas I laipsnio Laisvės kovotojo kryžiumi, kartu suteikiant Laisvės kovotojo karžygio vardą. Tačiau padėtis Lietuvos jau buvo nebe ta, kokia jis paliko išvykdamas į Vakarus. Daugelis laisvės kovotojų ir jų ryšininkų buvo žuvę, su-

imi imti arba ištremti. Nemažai partizanų skelbtų amnestijų metu buvo legalizuoti ir vėliau, sovietinio saugumo palaužti fiziškai ir psichologiskai, buvo užverbuoti žlugdyti partizaninę kovą iš vidaus. J.Lukšos paieškai buvo mestos gausios saugumiečių, užverbuotų agentų ir imitavusių partizanus spec. grupių pajėgos. Visa sovietinės kariuomenės IV šaulių divizija ir ypač 34 bei 298 pulkai ieškojo J.Lukšos ir jo grupės. Keli tūkstančiai kareivių dieną naktį su pédsekiais šunimis kraitė ir šukavo Alytaus, Jiezno, Kazlų Rūdos, Prienų ir Simno miškus, kaimus ir vienkiemius.

Igyvendinant iš Vakarų atvykusiu kovotojų sulaikymo planą, saugumiečiams neįkainuojamą paslaugą padarė J.Lukšos pažystamas partizanas Jonas Kukauskas-Gardenis, su kuriu drauge mokėsi Prancūzijos žvalgybos mokykloje. Nuleistas po J.Lukšos su kita desantininkų grupė, J.Kukauskas neugesėjo įsijungti į kovojančių partizanų gretas. Stengdamasis išsaugoti gyvybę, J.Kukauskas pasidavė emgebiastams ir sutiko su jais bendradarbiauti. J.Lukša žinojo, kad iš Vakarų atskraidinta antra partizanų grupė ir per ryšininkus ieškojo su ja kontaktu. Bijdamas galimų provokacijų, J.Lukša per ryšininkus ilgai tikrino Kukausko tapatybę, siuntinėjo jam įvairius raštelius su tik jiems žinomais šifrais. Kai įsikino, kad Kukauskas yra tikrai tas pats asmuo, J.Lukša nutarė su juo susitikti. Jis neįtarė, kad Kukauskas vyko emgebių užduotis ir raštelius rasi būdamas Kauno saugumo rūmuose. Susitikimo vieta su J.Kukausku buvo numatyta Pabartupio kaimo paminkėje, netoli Pažerės kaimo (9 kilometrai nuo Garliavos). 1951 metų rugsėjo 4 dieną vakare į sutartą vietą J.Lukša atėjo iš kaimo pusės. Jį lydėjo keli partizanai. Juos sutartoje vietoje sutiko Kukausko ryšininkas. J.Lukša apžiūrėjo jo ginklus, šovinius. Pamatės Kukausko ryšininko turėtus amerikiečių gamybos ginklus, šaudmenis ir striukę, šio to paklausinėjės, neįtarė, kad pateko į pasalą.

(keliamas į 7 psl.)

ILSEKITES RAMYBEJE

Ira Marija Balčikonytė 1934–2016

Gimė Biržų r. Degesų k. ūkininkų šeimoje. 1944 m. Balčikonių sodyba sudegė. 1949 m. šeimą su keturiais vaikais ištrėmė į Irkutsko sr. Zaimkos k., prie Angaros, į kalnų tarpeklyje įsikūrusi kolūkij. Po dvejų metų šeima persikelė į kitą Angaros pusę – Balaganską. Čia Ira Marija pradėjo lankytį mokyklą. Vėliau mokėsi Irkutsko medicinos mokykloje. 1959 m. grįžo į Lietuvą. Įsidarbino Mikniūnų kaimo medicinos punkte. Atkūrės neprisklausomybę įsilejo į LPKTS veiklą. Ilgametė Mikniūnų kaimo buvusių tremtinų ir politinių kalinių veiklos organizatorė buvo renkama į tarybą. Tapo ir aktyvia TS-LKD nare.

Nuoširdžiai užjaučiamie brolius Alfonsą ir Aleksandrą, seserį Ziną Lančkienę ir jų šeimas.

LPKTS Pakruojo filialas Zita Žadeikytė 1930–2016

Gimė Tauragės aps., Laukuvos valsč., Girdvaičių k. ūkininkų šeimoje. 1948 m. ištremta iš gimtujų namų viena, būdama neįgalė. Į Lietuvą grįžo 1956 m. Apsigveno tėviškėje, vėliau įsijungė į kambarelį Laukuvoje. Visą savo gyvenimą Zita nuoširdžiai dirbo, rūpinosi LPKTS Šilalės filialo veikla. Jos siuvinėtas Lietuvos himnas puošia filialo patalpas. Už nuoširdžiai darbą apdovanota žymeniu „Už nuopelnus Lietuvai“, padėkos raštais.

Palaidota senosiose Laukuvos parapijos kapinėse. Nuoširdžiai užjaučiamie krikšto dukterį Liudą, giminės, artimuosius ir draugus.

LPKTS Šilalės filialas

Juzė Krušaitė-Dekerienė 1933–2016

Gimė Tauragės aps. Kvėdarnos valsč. Spingių k. ūkininkų šeimoje. 1948 m. gegužės 22 d. Krušaitė šeimą ištremė į Irkutsko sr. Zimos r. Juzė tuo metu mokėsi Pajūrio gimnazijoje, namuose nerado. Ją ištremė vieną. Nepilnametė, tik po kelerių metų gavo leidimą nuvykti pas tėvus. Į Lietuvą šeima grįžo 1958 m. Juzė apsigveno Šilalėje, sukūrė šeimą, užaugino dukterį. Sulaukė vaikaičių ir provaikaičių. Dirbo vairuotoja. Buvo kukli, nuoširdi, draugiška.

Palaidota senosiose Šilalės parapijos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiamie dukterį, vaikaičius, provaikaičius, giminės ir artimuosius.

LPKTS Šilalės filialas

Julijonas Pakštas 1929–2016

Gimė Rokiškio r. Duokiškio apyl. Vaineikių k. ūkininkų šeimoje. Broliai Vytautas ir Jonas bei sesuo Aldona žuvo partizanų gretose. Julijonas su tėvais 1948 m. buvo ištremtas į Krasnojarsko kr. Kazachsko r. Į Lietuvą grįžo 1960 m. ir įsikūrė Jonavoje. Dainavo Jonavos kultūros centro buvusių politinių kalinių ir tremtinų chore „Viltis“.

Palaidotės Duokiškio kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiamie artimuosius.

LPKTS Jonavos filialas

Valerija Aldona Bražytė-Ragaliauskienė 1930–2016

Gimė ir užaugo Josvainių valsč. Užvarčių k. ūkininkų šeimoje, auginusioje penkis vaikus. Paskui tapo partizanų ryšininkė, slapyvardžiu Žiūbutė. Namuose buvo įrengtas bunkeris, kuriamo gydėsi partizanai. Saugumui nepasiekė susekti ir net per tardymus sužinoti tiesą. Valerija su tėvu atlaikė visus žiaurius kankinimus. 1952 m. šeima ištremta į Krasnojarsko kr. Mansko r. Sergijevkos k. 1955 m. tremtyje sukūrusi šeimą su vyru išvažiavo į Uralą ir dirbo Kizilo akmens anglies šachte. Į Lietuvą grįžo 1972 m. Užaugino sūnų. Dainavo Jonavos kultūros centro buvusių politinių kalinių ir tremtinų chore „Viltis“. Jai pripažintas Laisvės kovotojos statusas.

Palaidota Jonavos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiamie sūnūs ūkininkai, seseris Felicijė ir artimuosius.

LPKTS Jonavos filialas

Naujos knygos

Geram visur gerai

Nukritus sovietmečio širmai, dengusiai sistemos grimassas, į dienos šviesą iškyla vis daugiau tos realybės liudijimų. Vieni jų iškeliami iš archyvų, kiti – iš dar gyvų žmonių atminties. Pastarieji ypač vertingi ir jais turėtų kuo aktyviau susidomėti to laikotarpio tyrejai, nes galimybų pasitikslinti faktus, aiškiau nušesti situacijas mažėja kartu su kiekvienu išeinančiu liudininku.

Vienas tokį ano laikotarpio atminties saugotoju – kunigas, tremtinys Antanas Dilys, šią vasarą atšventęs 70-ąsias kunigystės metines. Jo gražų ir turiningą gyvenimą, gausiai dokumentuotą dienoraščių ištraukomis ir kita faktyne medžiaga, apraše Romas Bacevičius biografinėje apybraižoje „Tarp gyvenimo akistatų“, kurią išleido „Ardor“ leidykla. Taigi knyga proginė. O proga verta knygos. Net ramiaus taikos ir laisvės laikais per tiek tarnystės metų sukaupta gyvenimiška patirtis galėtų būti puikus išminties lobynas jaunesniesiems. Kunigas Antanas Dilys tai išminčiai kaupė turėjo apsčiai galimybų. Jo universitetiniai maršrutai siekė nuo giminų Švenčionelių, Vilniaus, kur mokėsi Kunigų seminarijoje, Lukiskių ir Švenčionelių kalėjimų iki Čiurubai Nuros lagerio ir Vorkutos, pasakui – nuo 1956 metų rugpjūčio 23 dienos – vėl tarnystė įvairoje Vilniaus parapijose, vėl kasdien naujos patirtys, žmonės, jų istorijos...

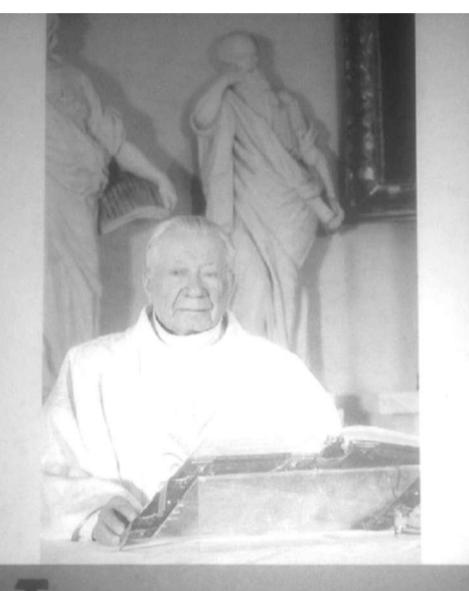
Bet pirmiausia trumpai apie knygos herojų. Kunigas Antanas Dilys gimė 1923 metų kovo 22 dieną Švenčionėliuose, kurie tuo metu priklausė lenkų valdomai teritorijai. Kol baigė vidurinę, Švenčionėliai buvo grąžinti Lietuvai, Švenčionys atitekė Baltarusijai, o kitą dieną po brandos egzaminu Vilniaus Vytauto Didžiojo gimnazijoje (1941 metų birželio 21 dieną) prasidėjo Antrasis pasaulinis karas. Tais pačiais metais kartu su dar dvieju bendramoksliais išstojo į Vilniaus kunigų seminariją, kurioje su pertrūkiaisiais (seminarija ne kartą buvo tai vokiečių, tai rusų valdžios uždaryta) mokėsi iki 1945-ųjų. Mokslus baigė jau Kaune. 1946 metų birželio 16-ąją arkivyskupo Mečislovo Reinio Vilniaus arkikatedroje įšventintas į kunius. 1949 metų lapkričio 26 dieną, kunigaujant Vosiūnuose, buvo suimtas, kalinamas iš pradžių Švenčionių, paskui Lukiskių kalėjimuose, 1950 metų birželio 27-ąją nuteistas

25 metams lagerio. Mirus Stalinui, bausmė buvo sutrumpinta iki 10 metų. Nuo 1956 metų rugpjūčio 23-iosios vėl laisvėje, Lietuvoje: Valkininkuose, Dieveniškėse, Adutiškyje, Strūnaičių, Karkažiškėje, Pabradėje, Vilniuje... Nuo 2009 metų – Šv. apaštalų Petro ir Paulio bažnyčios rezidentas, kunigas iš pašaukimo.

„Dar vaikystėje išgirdau balsą, kuris be perstojo, dieną ir naktį man kuždėjo: „Būk kunigu, mokykis, stenkis būti juo“. Nenorėjau nutildyti to balso. Nepaisant sunkių sąlygų, éjau į pasirinktą tikslą. Norėjau vesti liaudį Dievo nurodytu keliu, stiprinti skaistumą ir tikėjimą“, – yra prisipažinęs kunigas Antanas Dilys.

Tarpus tarp čia suminėtų datų užpildė kunigų kasdienybė. Reali vieno žmogaus istorija, per kurią atskleidžia laikotarpio sudėtingumas, kitų žmonių istorijos, faktai, ivykiai, savo reikšmingumu išeinantys toli už vieno gyvenimo rėmę. Jau vien dėl to būtų verta perskaityti knygą. Tačiau priežascių skaityti yra ir daugiau. Svarbiausia jų laikyčiau faktografinių knygos sluoksnį. Kunigas Antanas Dilys turėjo nuostabų įprotį – nuo 1941 metų sausio 1 dienos jis rašė dienoraštį, kuriame kruopščiai fiksavo lyg ir neesminius dalykus: kiek vieną ar kitą kartą buvo sutvirtinamų arba priemusių. Pirmosios Komunijos sakramentą, kiek ir kada dalyvaujant rebole, kokią knygą perskaityė, kokius įspūdžius patyrė, kokias Šv. Mišias aukoją. Knygos autorius iš to dienoraštio atrinktais faktais iliustruoja paskirus kunigo biografijos epizodus, istorinių laikotarpų, ivykius. Šitaip iš pirmo žvilgsnio itin stenografiški intarpai tampa visiems gyvais dokumentais, leidžiančiais palenginti, pavyzdžiu, kaip sovietmetis degradavo žmonių religingumą, tradicijos laikymą, demografinės situacijos kismą.

Palyginimui pora faktų apie Pirmosios Komunijos sakramentus ir „eilines“ komunijas (nepamirštant, kad anais laikais Komunija būdavo priima ma tik atlikus išpažintį): „1947 metai. (...) 08 30, Vaikų pirmoji išpažintis ir komunija. Buvo 130 vaikų. (...) 10 19–21 – 40 val. Švč. Sakramento ad-

TARP GYVENIMO AKISTATŪ

Romas Bacevičius

racija Vidiškėse. Dalyvavo 17 kunigų! Išdalinta 7000 komunitinį.“ (p. 54)

Knyga „Tarp gyvenimo akistatū“ galbūt įdomi vilniečiams – seniesiems ir jauniesiems, čia neseniai atsikėliusiems, bet norintiems pažinti miestą ne iš kelionių vadovų žanro knygų. Turbūt neretas dabartinis vilnietis žino, kur šiuomet Vilniuje yra Kunigų seminarija, bet sunkiai bepašakyti, kur ir kiek laiko ji veikė iki sovietmečio. Besidomintieji Katalikų Bažnyčios situacija prieškario ir sovietų okupacijos metais knygoje ras klierikų sąrašus ir prisiminimų apie kunigų persekcionimus. Švietimo istorikus galėtų sudominti autentiški liudijimai iš moksleiviškos jaunystės lenkmečiu Švenčioneliuose, žino, kur šiuomet Vilniuje yra Kunigų seminarija, bet sunkiai bepašakyti, kur ir kiek laiko ji veikė iki sovietmečio. Besidomintieji Katalikų Bažnyčios situacija prieškario ir sovietų okupacijos metais knygoje ras klierikų sąrašus ir prisiminimų apie kunigų persekcionimus. Švietimo istorikus galėtų sudominti autentiški liudijimai iš moksleiviškos jaunystės lenkmečiu Švenčioneliuose, žino, kur šiuomet Vilniuje yra Kunigų seminarija, bet sunkiai bepašakyti, kur ir kiek laiko ji veikė iki sovietmečio. Besidomintieji Katalikų Bažnyčios situacija prieškario ir sovietų okupacijos metais knygoje ras klierikų sąrašus ir prisiminimų apie kunigų persekcionimus. Švietimo istorikus galėtų sudominti autentiški liudijimai iš moksleiviškos jaunystės lenkmečiu Švenčioneliuose, žino, kur šiuomet Vilniuje yra Kunigų seminarija, bet sunkiai bepašakyti, kur ir kiek laiko ji veikė iki sovietmečio. Besidomintieji Katalikų Bažnyčios situacija prieškario ir sovietų okupacijos metais knygoje ras klierikų sąrašus ir prisiminimų apie kunigų persekcionimus. Švietimo istorikus galėtų sudominti autentiški liudijimai iš moksleiviškos jaunystės lenkmečiu Švenčioneliuose, žino, kur šiuomet Vilniuje yra Kunigų seminarija, bet sunkiai bepašakyti, kur ir kiek laiko ji veikė iki sovietmečio. Besidomintieji Katalikų Bažnyčios situacija prieškario ir sovietų okupacijos metais knygoje ras klierikų sąrašus ir prisiminimų apie kunigų persekcionimus. Švietimo istorikus galėtų sudominti autentiški liudijimai iš moksleiviškos jaunystės lenkmečiu Švenčioneliuose, žino, kur šiuomet Vilniuje yra Kunigų seminarija, bet sunkiai bepašakyti, kur ir kiek laiko ji veikė iki sovietmečio. Besidomintieji Katalikų Bažnyčios situacija prieškario ir sovietų okupacijos metais knygoje ras klierikų sąrašus ir prisiminimų apie kunigų persekcionimus. Švietimo istorikus galėtų sudominti autentiški liudijimai iš moksleiviškos jaunystės lenkmečiu Švenčioneliuose, žino, kur šiuomet Vilniuje yra Kunigų seminarija, bet sunkiai bepašakyti, kur ir kiek laiko ji veikė iki sovietmečio. Besidomintieji Katalikų Bažnyčios situacija prieškario ir sovietų okupacijos metais knygoje ras klierikų sąrašus ir prisiminimų apie kunigų persekcionimus. Švietimo istorikus galėtų sudominti autentiški liudijimai iš moksleiviškos jaunystės lenkmečiu Švenčioneliuose, žino, kur šiuomet Vilniuje yra Kunigų seminarija, bet sunkiai bepašakyti, kur ir kiek laiko ji veikė iki sovietmečio. Besidomintieji Katalikų Bažnyčios situacija prieškario ir sovietų okupacijos metais knygoje ras klierikų sąrašus ir prisiminimų apie kunigų persekcionimus. Švietimo istorikus galėtų sudominti autentiški liudijimai iš moksleiviškos jaunystės lenkmečiu Švenčioneliuose, žino, kur šiuomet Vilniuje yra Kunigų seminarija, bet sunkiai bepašakyti, kur ir kiek laiko ji veikė iki sovietmečio. Besidomintieji Katalikų Bažnyčios situacija prieškario ir sovietų okupacijos metais knygoje ras klierikų sąrašus ir prisiminimų apie kunigų persekcionimus. Švietimo istorikus galėtų sudominti autentiški liudijimai iš moksleiviškos jaunystės lenkmečiu Švenčioneliuose, žino, kur šiuomet Vilniuje yra Kunigų seminarija, bet sunkiai bepašakyti, kur ir kiek laiko ji veikė iki sovietmečio. Besidomintieji Katalikų Bažnyčios situacija prieškario ir sovietų okupacijos metais knygoje ras klierikų sąrašus ir prisiminimų apie kunigų persekcionimus. Švietimo istorikus galėtų sudominti autentiški liudijimai iš moksleiviškos jaunystės lenkmečiu Švenčioneliuose, žino, kur šiuomet Vilniuje yra Kunigų seminarija, bet sunkiai bepašakyti, kur ir kiek laiko ji veikė iki sovietmečio. Besidomintieji Katalikų Bažnyčios situacija prieškario ir sovietų okupacijos metais knygoje ras klierikų sąrašus ir prisiminimų apie kunigų persekcionimus. Švietimo istorikus galėtų sudominti autentiški liudijimai iš moksleiviškos jaunystės lenkmečiu Švenčioneliuose, žino, kur šiuomet Vilniuje yra Kunigų seminarija, bet sunkiai bepašakyti, kur ir kiek laiko ji veikė iki sovietmečio. Besidomintieji Katalikų Bažnyčios situacija prieškario ir sovietų okupacijos metais knygoje ras klierikų sąrašus ir prisiminimų apie kunigų persekcionimus. Švietimo istorikus galėtų sudominti autentiški liudijimai iš moksleiviškos jaunystės lenkmečiu Švenčioneliuose, žino, kur šiuomet Vilniuje yra Kunigų seminarija, bet sunkiai bepašakyti, kur ir kiek laiko ji veikė iki sovietmečio. Besidomintieji Katalikų Bažnyčios situacija prieškario ir sovietų okupacijos metais knygoje ras klierikų sąrašus ir prisiminimų apie kunigų persekcionimus. Švietimo istorikus galėtų sudominti autentiški liudijimai iš moksleiviškos jaunystės lenkmečiu Švenčioneliuose, žino, kur šiuomet Vilniuje yra Kunigų seminarija, bet sunkiai bepašakyti, kur ir kiek laiko ji veikė iki sovietmečio. Besidomintieji Katalikų Bažnyčios situacija prieškario ir sovietų okupacijos metais knygoje ras klierikų sąrašus ir prisiminimų apie kunigų persekcionimus. Švietimo istorikus galėtų sudominti autentiški liudijimai iš moksleiviškos jaunystės lenkmečiu Švenčioneliuose, žino, kur šiuomet Vilniuje yra Kunigų seminarija, bet sunkiai bepašakyti, kur ir kiek laiko ji veikė iki sovietmečio. Besidomintieji Katalikų Bažnyčios situacija prieškario ir sovietų okupacijos metais knygoje ras klierikų sąrašus ir prisiminimų apie kunigų persekcionimus. Švietimo istorikus galėtų sudominti autentiški liudijimai iš moksleiviškos jaunystės lenkmečiu Švenčioneliuose, žino, kur šiuomet Vilniuje yra Kunigų seminarija, bet sunkiai bepašakyti, kur ir kiek laiko ji veikė iki sovietmečio. Besidomintieji Katalik

2016 m. rugsėjo 9 d.

Tremtinys

Nr. 33 (1199)

7

Juozui Lukšai-Daumantui atminti

(atkelta iš 5 psl.)

Paskui rysininką į susitikimo vietą žengė J.Lukša ir jį lydintys partizanai, tarp kurių buvo J.Lukšos-Daumanto bendražygis Povilas Pečiulaitis-Lakštingala. Apie J.Lukšos-Daumanto žūtį savo straipsnyje „Mačiau Daumanto-Lukšos žuvimą...“ („Karys“, 1990 metų Nr. 2) jis rašė: „Mums atėjus su Daumantu susitikti Kukauską, Daumantas patikslinėmui Kukauskui paraše laiškutį, man žibinant elektriniu žibintuveliu, užsidengus palapine. Atsakymą gavo teisingą. Paskutiniai Daumanto žodžiai: „Jei „Dzikas“ (taip vadino Kukauską) nepardavė mūsų, tada susitiksime, oje! – tada žūsime. „Spyglys“ ir „Pipiras“ likite užnugaryje. Mudu, Povilai, eisim, prasiskirkime, kad nebūtume kartu. Aš paėjau

apie 15-20 metrų į šoną. Susitikimo vietoje Daumantas paklausė: „Dzikai“, tu čia?“ Buvo koks tai neaiškus atsakymas. Daumantas suriko: „Ugnis“ – ir iš jo automato pasigirdo ilga serija, kuri susiliejo su čekistų serijomis. Toje vietoje Daumantas ir žuvo.“

Tą pačią naktį P.Pečiulaičiui-Lakštingalai pavyko išvengti žūties ar suėmimo. Pasinaudojės nakties tamsa, jam pavyko pasprukti. Tačiau po metų per susirėmimą jis buvo suimtas ir nuteistas kalėti 25 metus. Polagerių P.Pečiulaičiui pavyko ištrūkti į JAV, kur iki mirties gyveno Čikagoje.

Juozas Lukša-Daumantas buvo paskutinis iš tų, kurie žuvo atvykę iš Vakarų su pagalba kovojančiai Lietuvai. Tai byloja įvairios atsakingos pariegos, įpareigojimai ir apdo-

vanojimai. Ilgiems dešimtmeciams jis tapo tikro patrioto – Lietuvos partizano simboliu.

Bebaimio partizanų vado, Lietuvos didvyrio Juozo Lukšos-Daumanto žygarbiai nebuvo ir nebus užmiršti. Jo pasiaukojanti kova už Lietuvos laisvę amžiams išrašyti į mūsų tėvynės laisvės kovotojų istoriją. Jo žūties vietoje iškilmingai atidengtas paminklas, jo vardu Garliavoje pavadinta gimnazija, Garliavoje, Kaune ir kituose miestuose ir miesteliuose pavadintos gatvės, JAV Los Andžele jovardu buvo pavadinta šaulių kuopa ir kt. Jo žygarbius ivertino ir Lietuvos Vyriausybė – jis buvo apdovanotas Vyčio Kryžiaus 1-ojo laipsnio ordinu, suteiktas dimisijos majoro laipsnis. Deja, po žūties.

Parengė Stasys Ignatavičius

Kviečiame rugsėjo 10 d. dalyvauti žygje „Kęstučio apygardos partizanų takais“

2016 09 10
Tauragės rajonas
PROGRAMA

9.00

- Mišios už Lietuvos laisvės kovotojus Skaudvilė Šv.Kryžiaus bažnyčioje;

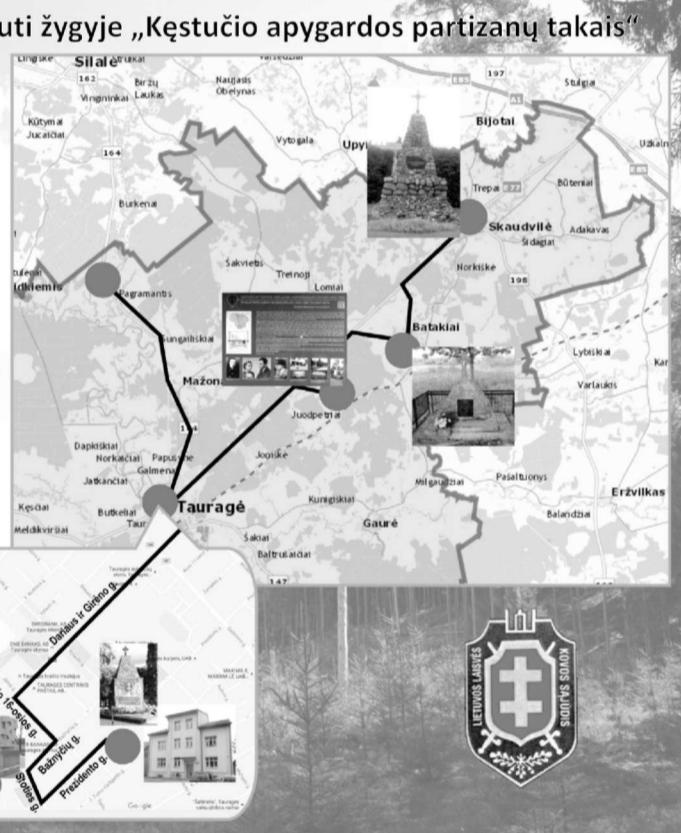
10.00-14.00

- Žuvusių už Lietuvos nepriklausomybę 1944-1955 m. kapinės. J.Janonio g. 1, Skaudvilė (Policijos nuvodas kiemas);
- Paminklas žuvusiems partizanams. Batakliai;
- Kęstučio apygardos partizanų vadavietė. Antegulionio kaimas;
- Paminklas Kęstučio apygardos partizanams. Prie Šv.Trejybės bažnyčios, Stoties g. 2, Tauragė;
- Politinių kalinių ir tremtinų Kančių namų ekspozicija. Paminklas Lietuvos laisvės kovotojams. Prezidento g. 38, Tauragė;

14.00

- Vaišės. Kaimo kapela. „Lakštingalų slėnis“. Pagrampando girininkija, Alijošiškės kaimas.

LPKTS Tauragės rajono taryba

Skelbimai

Rugsėjo 10 d. (šeštadienį) LPKTS Pakruojo filialo valdyba kviečia į Lietuvos Laisvės Armijos III partizanų apygardos Uniūnų mūšio 70-mečio minėjimą.

13 val. žuvusių partizanų pagerbimas prie paminklo, mūšio vietoje, buvusioje Medzeliauskų sodyboje, Uniūnų vnk., Guostagilio sen., Pakruojo r.

15 val. koncertas „Žemėj Lietuvos jie ažuolais žaliuos“ Pakruojor. Guostagilio kultūros namų salėje. **17 val.** išvyka į Pasvalio r. Joniškėlio sen., prie Girelės ir Joniškėlio memorialų pagerbtai partizanų jų jamžinimo vietose.

Rugsėjo 17 d. (šeštadienį) kviečiame į Želvos memorialo rezistencijos aukoms atminti 25-mečio renginį „Sušildyti atmintimi“.

11 val. šv. Mišios Želvos Šv. Ignaco Lojolos bažnyčioje. **12 val.** iškilminga eisena per Želvos miestelį iki memorialo rezistencijos aukoms atminti. **12.30 val.** iškilmingas minėjimas prie memorialo. **13.30 val.** popietė „Prisiminkime mūsų krašto partizanus“ Želvos kultūros namuose.

Koncertuos Ukmergės kultūros centro mišrus buvusių politinių kalinių ir tremtinų choras „Tremtinys“, liaudiškos muzikos kapela „Želvelė“, Želvos gimnazijos moksleiviai.

I renginio vietą **10 val.** išvyks autobusas iš Ukmergės centrinio pašto aikštėlės.

ISSN 2029-509X

Tremtinys

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sąjunga

www.lpkts.lt

Redaktorė Jolita Navickienė
Redakcija: Audronė Kaminskienė, Vesta Milerienė
Maketavo Ignas Navickas

Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204
el. paštas: tremtinys.redakcija@gmail.com

Įmonės kodas 300032645**Ats. sašk.** Nr. LT18 7044 0600 0425 8365, AB „SEB“ bankas

Spausdino spaustuvė
UAB „Morkūnas ir Ko“,
Draugystės g. 17, Kaunas

2 spaudos lankai
Tiražas 2020 egz.

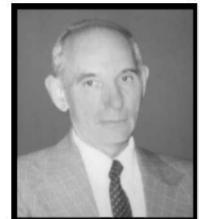
Kaina
0,60 euro

Projektus „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekčių atspindžiai“ ir „Istorija be „baltų dėmių“ remia

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĒMIMO
FONDAS

ILSĖKITĖS RAMYBĖJE

Kazimieras Grimalis
1931–2016

Gimė Kretingos aps. Kvietinių k. ūkininkų šeimoje. Nuo vaikystės domėjos mokslo naujovėmis, svajojo apie technikos, inžinerijos studijas. Tačiau pokario sovietų teroras sugriovė visas svajones – Kazimieras buvo neteisėtai represuotas ir nuteistas dešimčiai metų. 1948–1954 m. kalėjo Magadano sr. Elgen ugol kasyklose, iki 1958 m. buvo tremtyje Krasnojarsko kr. Tesejevo gyvenvietėje kartu su motina ir dviem seserimis. Grįžę į Gimtinę daugiau nei 40 m. dirbo Gargždų statybinių medžiagų kombinate elektiku, buvo vertinamas kaip talentingas, gabus, kūrybingas žmogus. Gargžduose sukūrė šeimą, su žmona Alma užaugino dvi dukteris. Atgimimo laikotarpiu aktyviai dalyvavo LPKTS veikloje – buvo Klaidės r. skyriaus pirmosios valdybos narys.

Palaidotas Gargždų miesto Laugalių kapinėse.

LPKTS Klaipėdos rajono filialas

Zinaida Lukšaitė-Razulienė
1933–2016

Gimė Pakruojo r. Gatautų k. gausioje ūkininkų šeimoje. Šeima rėmė Laisvės kovotojus. Zinaidės brolį Mykolą Lukšą stribai sušaudė Pakruojuje. 1949 m. šeima ištremta į Irkutsko sr. Zalarinsko r. Tremtyje Zinaida dirbo kolūkyje žemės ūkio darbus. Susipažino su tremtinio Aleksu Razuliu (1932–1982), kilusiu iš Pakruojo r. Užubalių k. 1957 m. abi tremtiniai šeimos grįžo į Lietuvą. 1958 m. Zinaida ir Aleksas susituokė ir apsigyveno Šiaulių r. Ginkūnuose. Abu dirbo Ginkūnų tarybiname ūkyje, pasistatė namą, užaugino keturis vaikus.

Palaidota Šiaulių Ginkūnų kapinėse.

Nuoširdžiai užjauciamė duktės Vidmantės, sūnų Sauliaus, Giedrius ir Sigito šeimas bei artimuosius.

Kaimynės, buvusios Buriatijos Mongolijos Zaigrajevsko r. Barūno ir Irkutsko sr. Taišeto r. Charlošino tremtinės

Rytė Nunilė Merkytė
1933–2016

Gimė Kaune, augo Kaišiadoryse, vėliau – Panevėžyje. 1941 m. kartu su šeima: tėvu valstybės tarnautoju Juozu Merkiu, motina gimnazijos matematikos mokytoja Olga Merkiene, broliu Algiju ir sesute Alma buvo ištremta iš Lietuvos. Tremties kelias: 1941 m. – Bijskas (Altajaus kraštas), 1942 m. – Tit Arai, 1945 m. – Bykovo Misas (Buluno r., Jakutija), 1947 m. Jakutskas (Jakutija). Nors tremtis suteikė daug skausmo, išgyvenimų, badą, tačiau tai nesutrukė atkakliai, sunkiomis sąlygomis siekti mokslo. Rytė baigė Jakutsko pedagoginių institutą, išgijo matematikos ir fizikos mokytojos specialybę. Jakutsko dailės ir muzikos technikume dėstė matematiką ir fiziką, mokytojavo ir vakarinėje mokykloje. 1956 m. grįžo į Lietuvą. Išidarbino Lietuvos mokslo akademijos Matematikos ir kibernetikos institute laborante. 1972 m. Vilnius universitete apgynė matematikos mokslo kandidato (dabar daktaro) disertaciją. Buvo aktyvi Laptevų jūros tremtiniių brolės „Lapteviečiai“ narė. Dalyvaudavo patriotiniuose renginiuose, puoselėjo Lietuvos tremties istorijos išsaugojimo tradicijas. Išleido mamos prisiminimų knygą „Aš – Olga, Juozo žmona“.

Nuoširdžiai užjauciamė artimuosius.

Laptevų jūros tremtiniių broliai „Lapteviečiai“

Justina Stankevičienė
1921–2016

Gimė Skuodo aps. Barstyčių valsč. Ilakių k. Buvo Žemaičių apygardos partizanų rysininkė. 1948 m. suimta ir nuteista 10 m. Kalėjo, vėliau buvo tremtyje Kazachstane. Ten palaidoti ir tremtiniai jostėvai. Tremtyje ištekėjo už Tauro apygardos partizano Jono Stankevičiaus. Susilaukė trijų dukterų. I Lietuvą grįžo 1972 m. Atgimimo pradžioje Justina ir jos vyras buvo apdovanoti Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sąjungos Pasipriešinimo dalyvių žymeniu.

Palaidota Kazlų Rūdos naujosiose kapinėse.

LPKTS Kazlų Rūdos filialas

Dvi lentos: atminimo ir užmaršties

Vilniuje Odminių gatvėje ant namo, pažymėto 10-uoju numeriu, 2012 metų rugsėjo 23 dieną buvo atidengta memorialinė lenta prelatui Mykolui Krupavičiui. Ant to paties namo, netoliuose, 2015 metų liepos 17 dieną atidengta lenta Aukščiausios Tarybos-Atkuriamojo Seimo deputatui, Lietuvos kariuomenės vyriausiajam kapelionui monsinjorui Alfonsui Svarinskui. Pirmosios atminimo lento iniciatorius buvo monsinjoras A. Svarinskas, autorius architektas Mindaugas Kerys, autrosios iniciatorė – Signatarų klubo prezidentė Birutė Valionytė, autorė skulptorė Daliutė Ona Matulaitė.

Iškalbingos lento nuotraukos: pirmosios bareljefas atitinka M. Krupavičiaus portretą, užrašai ryškūs, todėl lenta laikytina meno kūriniu. Iš antrosios žvelgia visiškai nepanašus į Alfoną Svarinskį asmuo, užrašus galima perskaityti tik palypėjus kopėciomis: „Šiame name 1991–2014 m. gyveno monsinjoras Alfonsas Svarinskas. Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos deputatas, Lietuvos kariu-

menės vyriausiasis kapelionas, politinis kalnys, Tikinčiųjų teisėms ginti katalikų komiteto narys“. Toks kurpinys laikytinas kūrybinės minties aborto išdava, skirta iškilios asmenybės užmaršciai. Kodėl A. Svarinsko lento sukūrimui nebuvo pasirinktas M. Kerys vien dėl profesionalumo ir pasiteisinio kūrybos stiliaus, o D. O. Matulaitė, galima nesunkiai suvokti: pirmajį projektą finansavo Vilniaus savivaldybė, antrajį – Seimas, o čia jau suma „apvalesnė“.

Lento A. Svarinskui atidengimo metu renginio dalyviai pastebėjo ir aptarinėjo akivaizdų lento broką, o netrukus visuomeninės organizacijos, kadangi nei su velionio artimaisiais, nei su visuomeninėmis organizacijomis projektas nebuvo derintas, kreipėsi į Signatarų klubą ir Seimą dėl lento pakeitimo, tačiau jau paminėtos ir antrosios monsinjoro mirties metinės, o lenta ne-pakeista. Labai panašu, kad užrašas neišryškintas sąmoningai, nes, ištrynusvardą, ištrinama atmintis apie žmogų; monsinjoras nėjo į kompromisus dėl

vertybinių dalykų nei su sovietais, nei su dabartine valdžia, todėl atminimo jamžinimas buvo tik suvaidintas, tik pademonstruota jamžinimo regimybė.

Norėdamas išsiaiškinti netoleruotiną padėtį, šių eilučių autorius telefonu kreipėsi į Signatarų klubo prezidentę B. Valionytę, tačiau pastaroji, neneigdama lento prastos kokybės, tepaaiškino, kad lento kūrusi tituluota skulptorė (tarsi jos titulas kompensuotų blo-

ga kokybę), Seimas esas lento savininkas, todėl ji nuo tolimesnio lento reikalo atsiribojanti.

Minimu reikalui susirūpino ir į atminimo lento tvirtintojus kreipėsi vyskupas Jonas Kau-neckas. Tikėtasi, kad titulų garbintojai į atsilieps,

vyskupo kreipimasi akibrokštui prilygstanti padėtis bus nedelsiant pakeista, tačiau niekaip nesureaguota.

Ar tokiu Signatarų klubo ir Seimo elgesiu neprovokojamas monsinjoro artimųjų ir Laisvės kovotojų nesankcionuotas žingsnis – esamą lento pašalinati ir pritvirtinti naują? Elgesys negabringas, nedoras.

Algimantas ZOLUBAS

Apie Vytautą Papievių, gerą ir linksmą lagerio draugą

Rugpjūčio 25 dieną Mažeikių viešojoje bibliotekoje įvyko susitikimas su Parūžiuje gyvenančiu rašytoju ir žurnalistu Valdu Papieviu bei jo knygos „Odilė, arba Oro uostų vienatvė“ pristatymas. Šis susitikimas man priminė kitą Papievi – Vytautą, rašytojo antros eilės pusbrolį.

Komijoje, Intos griežto režimo lagerio trečiajame punkte, buvo 4000 kaliniai, iš jų 800 lietuvių. Ėjo 1950 metai. Dirbau anglies kasykloje Nr.13. Po darbo kirtavietėje vos vilkdavau kojas, o grįžtant iš šachtos dar tek davavo į virš „atskaičiuoti“ 700 laiptelių. Naudotis keltuvu, kuris į viršų kėlė akmens anglį ir uoliemas, buvo griežčiausiai draudžiama. Naktimis kamavo košmariski sapnai, vis sapnuodavosi, kad griūva kirtavietės lubos. Rytais vėl sargybos ir šunų lydimi ištižusiu keliu buvome varomi trejetą kilometrų iš lagerio į kasyklos zoną.

Jaučiau, kad ilgai neištversiu. Ir tokiu sunkiu laikotarpiu išskalbėjau su Vytautu Papieviu, tvirto sudėjimo linksmuoliu anykštėnu. Jis dirbo šachtos Techninės kontrolės skyriuje. Jis mane išgelbėjo. Gavęs iš namų siuntinį, Vytauto patartas, gabala lašinių pardaviau. Lageryje pinigų turėti nebuvovo

galima, bet Vytas žinojo lagerio „juodąją rinką“... Vakare nuėjome pas viršininką Juzefovą, impozantį lenką, buvusį Anderso armijos karininką, gvenusį atskirame barako kambarėlyje, skirtame lagerio „pridurkams“.

Papievis įteikė pinigus, gabala lašinių ir paaiškino situaciją. Juzefovas paklausė, ar moku rusiškai rašyti, atsakiau, jog gimnazijoje to mokiausi. Tuo audiencija ir baigėsi. Kitą dieną buvau perkeltas į Techninės kontrolės skyrius brigadą, kurioje be Vytauto dirbo dar keturi lietuviai. Darbas Techninės kontrolės skyriuje, palyginus su darbu kirtavietėje, po žeme, buvo lengvas. Kontroliavome, kad siunčiama anglis būtų geros kokybės. Pamainos viršininkastaippat buvolenkas Pavielko, irgi Anderso armijos karininkas, priklausęs armijos atstovybei Maskvoje. Pagal specialybę jis buvo veterinarijos gydytojas.

Kaip šie lenku armijos karininkai atsidūrė lageryje? Prasidėjus SSRS–Vokietijos karui, lenku vyriausybės emigracijos vadovas generolas Sikorskis su SSRS ambasadoriumi Maiskiu Londonie 1941 metų liepos 1 dieną nusprenė įkurti lenku armiją SSRS teritorijoje. Šiai armijai vadovavo generolas Vla-

dislavas Andersas, beje, vaikystė praleidęs Tauragėje pas savo senelius Taurachertus ir mokėjės kalbėti žemaitiškai.

Iš sovietinių lagerių buvo paleista 11 500 lenkų. Rusijoje, Orienburgo srityje, buvo suformuotos šešios divizijos. Tačiau Andersas atsisakė savo vyrus siuštį į Rytų frontą. SSRS ir Anglijos susitarimu 1942 metais į Iraną Pachlevio uostą per Kaspijos jūrą buvo perkelta 75 000 lenkų karių ir 3700 jų šeimų narių.

Anderso armija kovojo Italijoje, Montekasinyje, prieš vokiečius. Tik menka dalelė komunistuojančių lenkų su generolu Zigmantu Berlingu pasiliuko SSRS. 1943 metų balandžio 13 dieną vokiečių radijas pranešė apie Katyneje rastas masines lenkų karininkų kapavietes. Tuomet sovietų valdžia nuteikė santykius su emigracine lenkų vyrės Londone. Taip Maskvoje buvę Anderso armijos atstovybės nariai Juzefovas ir Pavielko pateko į lagerį.

1943 metų liepos 4 dieną emigracijos lenkų vyriausybės vadovas generolas Sikorskis, atrodo, NKVD „pagalba“ žuvo lėktuvo katastrofoje virš Gibraltarо sėsiaurio. O Vladislovas Andersas 1970 metų rugpjūčio 12 dieną mi-

rė Londone. Palaidotas Italijoje, Montekasino lenkų karių kapinėse.

Vytautas Papievis buvo viši mėgstamas. Geraširdis, linksmas, stiprusvyras. Turėjo ant rankos išsitatinavęs Vyti. Sykį susilažino su aukštu stambiu rusu Maslovu ir surengė imtynes. Visa brigada patenkinta plojo, kai Vytaas pakélé ir apsukęs ore tėškė Maslovą ant svarstyklų, tos net išsiskleidė.

1954 metų pabaigoje mane, kaip nuteista nepilnametį, išleido iš lagerio. Vytaas, šviečiant Šiaurės pašvaistei, dar ilgai man mojo ranka pro spygliuotą užtvarą... Po daugelio metų susitikome Ariogaloje, buvusių tremtinį ir politinių kalinių saskrydyje. Toks pat linksmas, šmaikštus. Vis pajuokaudamas atsmaukę ir rankovę, parodė neišnaikinamą Lietuvos Vyti, visą sovietmetį ženklinusią, jog jis – Tėvynės sūnus...

Grižęs iš lagerių į gimtuosius Užuzerius, prie Anykščių, vedė likimo draugę tremtinę Birutę. Kartu užaugino dukteris Reginą ir Irutę. Žmona Birutė pasakojo, kad ir sirgdamas jis dar grodavo akordeonu, dainuodavo... 2010 metų spalio 3 dieną gavau liūdną žinią, jog mano geradario gelbėtojo širdis nurimo...

Albertas RUGINIS

Pastatytas paminklas tremtiniam Galiašore

(atkelta iš 1 psl.)

Dviejose nerūdijančio plieno plokštėse įrašyti 90 tautiečių – politinių represijų aukų pavardės. Paminklo statytojai numato paminklą pašventinti, atskiroje plokštėje pateiktį paminklo statybai aukojuisiųjų sąrašą.

„Inžinerijos“ klubo ir paminklo statytojų vardu reiškiame nuoširdžią padėką tauriems tautiečiams, lešomis prisidėjusiems prie paminklo kūrybos ir statybos: Jonui Kazlavickui, Vytautui Sadauskui, UAB „DOZHAS“, Vyginui Laipui, Algimantui Zolubui, Remigijui Laipui, Antanui Ciūniui, Michail

Slednikov, Robertui Pukeniui, Česlovui Stankevičiui, Birutei Striukienei, Eugenijai Mažeikienei, Vytautui Landsbergiui, Vaclovui Bagdonavičiui, Antanui Tylai, Romualdui Baltučiui, Andriui Dručkui, Tamarai Grinkevičienei, Juozui Olekui, Vyteniui Andriukaičiui, Rolandui Pakui, Stanislavui Giedraičiui, Petru Gražuliui, LGGRTC, TSLKD saskrydžio dalyviams, Edmundui Šniurevičiui, Juozui Brugai, UAB „Centrum“, Aleksandru Paplavskui, Gediminui Braziuliui, Danutei Emiliai Gvazdauskienei, Petru Jonušui, Žydrūnui Savickui, Gintgautui Kal-

vinskui, Danutei Karanta-vičienei, Vytautui Mereškevičiui, LPKTB Vilniaus skyriui, Algirdui Raklevičiui, Sauliui Kriauciuūnui, Gintautui Mackoniui, Ernestui Subačiui, Aldonai Leiputei, Petru Sviklai.

Jūsų auka tesago atminimą tų, kuriems nebuvo lemta grįžti į Tėvynę, kurių palaikai ilsisi ne gimtinės kapuose.

**Genius
BALIUKEVIČIUS**

